

YTTRANDE

Dnr Fi2024/02595

Regeringskansliet
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm den 19 maj 2025

Kontantutredningen

Sammanfattning

SPF Seniorerna stöder flera av utredningens förslag, bland annat att

- man kontant ska kunna betala livsmedel, apoteksvaror och offentligrättsliga avgifter, och att
- konsumenter ska kunna både göra uttag och insättningar av kontanter.

SPF Seniorerna föreslår att man kontant även ska kunna betala drivmedel, kollektivtrafik och kläder.

Allmänt

SPF Seniorerna är positivt inställd till den digitala utvecklingen och dess möjligheter. Men en ensidig digital utveckling avfärdar vi. Alla ska kunna genomföra ekonomiska transaktioner, oavsett funktionsförmåga, betalningsmöjlighet eller var man bor någonstans. Personer utan tillgång till viss teknik, internetuppkoppling, bankkonto eller betalkort är beroende av kontanter. Även personer utan internetvana eller personer med vissa funktionsvariationer föredrar ofta kontanter då de digitala tjänsterna inte är anpassade efter deras behov. Även integritetsskäl talar för att det behöver finnas betalningsmedel som inte automatiskt leder till att individens köpvanor registreras och lagras hos försäljaren. Vi menar att det är i alla konsumenters intresse att bevara kontanter – enda alternativ till de digitala kommersiella betalningsmedlen.

Tillgängligheten till grundläggande betaltjänster brister framför allt för äldre, personer med funktionsnedsättningar, asylsökande, nyanlända och för socialt utsatta. Digitala betaltjänster är inte anpassad efter alla människors behov, alla har inte den kunskap som krävs för att använda tjänsterna. Dessutom har användare en oro för att göra fel och för att utsättas för brott, inte minst för bedrägerier. Det konstaterar länsstyrelserna i sin rapport *Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024*. Bara 6 av 21 länsstyrelser anser att tillgången till betaltjänster är tillfredsställande för privatpersoner i allmänhet.

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

Vidare finns geografiska områden, bland annat i vissa glesbygder, där brister i tekniken och bredbandstäckningen leder till att digitala betalsätt fungerar mindre bra. Det leder till sårbarheter och gör personer, organisationer och företag i sådana områden beroende av kontanter. I dessa områden saknas eller brister tillgången till insättningstjänster. Möjligheten till kontanta betalningar och insättningar är inte minst angelägen för äldre i dessa glesbygder.

10.1 Acceptans av kontanter

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att det ska fastställas i lag att livsmedel, apoteksvaror och offentligrättsliga avgifter ska kunna betalas kontant.

SPF Seniorerna föreslår att det i lag ska fastställas att även drivmedel, kollektivtrafik och kläder ska kunna betalas kontant.

Det är lätt att hålla med utredningen om att försäljare av vissa varor och betalningsmottagare av offentligrättsliga avgifter ska vara skyldiga att ta emot kontanter. Sedlar och mynt i svenska kronor är lagliga betalningsmedel i Sverige. Alla konsumenterna ska kunna ha tillgång till livsnödvändiga varor, oavsett vilka betalningsmedel de föredrar. Tungt vägande skäl talar för detta. Främst ambitionen att inkludera alla invånare i samhällsgemenskapen och att stå stark i ett läge av kris, höjd beredskap och krig. Det är därför rimligt att vissa näringsidkare är skyldiga att acceptera kontanter.

Tyvärr begränsar utredningen kontantskyldigheten till försäljare av livsmedel och apoteksvaror. Men även andra varor är livsnödvändiga och bör därför omfattas av rätten att kunna betala med kontanter. I ett land som Sverige, där det är långa avstånd och otillräckligt utbyggda klimatsmarta transporter, samt särskilt på vintern blir mycket kallt, bör även drivmedel, kollektivtrafik och kläder kunna betalas med kontanter.

Majoriteten av fysiska försäljningsställen för dessa varor tar i dag emot kontant betalning. För att säkra att denna möjlighet inte försvinner och att fysiska försäljningsställen för livsmedel, apoteksvaror, drivmedel, kollektivtrafik och kläder accepterar kontanter som betalning bör lagen kräva detta.

10.4 Infrastruktur för kontanter

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att

- det ska införas ett tydligare krav på de banker som redan i dag omfattas av krav att tillhandahålla platser för kontantuttag samt insättning av dagskassa, att vara skyldiga att erbjuda tjänster som är lämpliga och behovsanpassade för användaren,
- konsumenterna utöver möjligheten att göra uttag av kontanter, även ska ha rätt att sätta in sedlar på konto, samt att

- betalningsmottagare ska kunna deponera dagskassor på ett lämpligt och behovsanpassat sätt samt få tillgång till tjänster för växelkassa.

Vår organisation har tydligt behov av att säkert göra sig av med kontanter som har genererats i verksamheten. I dag tvingas föreningsaktiva förvara kontanter från fikaförsäljning och lotterier hemma och åka långt för att sätta in dem. Detta är en säkerhetsrisk! Banker måste därför vara skyldiga ta emot dagskassor för insättning också av individer och föreningar.

10.5 Riksbankens roll för ett fungerande betalningssystem

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att Riksbankens mandat ska vidgas till att ansvara för att sedlar och mynt ska kunna användas i hela Sverige. och behovsanpassat sätt samt få tillgång till tjänster för växelkassa.

Tillgång till kontanter är nödvändigt. Men det räcker inte. Lika viktigt är att verkligen kunna använda dem. Därför är det bra att Riksbankens mandat utvidgas till att också omfatta användningen.

10.7 Kontanter som betalmedel i höjd beredskap

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att upprätthålla funktionen i kontantkedjan under normala omständigheter möjliggör för att kunna hantera utmaningar eller störningar som kan uppstå i elektroniska system med påverkan på andra betalmedel i händelse av kris eller under höjd beredskap.

Flera händelser och incidenter, inte minst på senare tid, visar hur utsatta enskilda personer är då störningar sårar det elektroniska betalsystemet.

I detta ärende har arbetsutskottet beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande.

Eva Eriksson
Förbundsordförande

SPF Seniorerna är en av Sveriges största ideella organisationer med närmare en kvarts miljon medlemmar i cirka 750 föreningar över hela landet, samt Sveriges äldsta seniororganisation, bildad 1939. Förbundet är partipolitiskt och religiöst obundet och organiserar alla som har någon form av pension och deras partner.